

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

28 noiembrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Piața internă a energiei electrice – Directiva 2009/72/CE – Rețele de distribuție – Articolul 28 – Sisteme de distribuție închise – Noțiune – Scutiri – Limite – Articolul 32 alineatul (1) – Accesul terților – Articolul 15 alineatul (7) și articolul 37 alineatul (6) litera (b) – Tarife datorate pentru serviciul de dispecerizare”

În cauzele conexe C-262/17, C-263/17 și C-273/17,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia, Italia), prin deciziile din 30 ianuarie 2017, primite de Curte la 10 mai 2017, în procedurile

Solvay Chimica Italia SpA,

Solvay Specialty Polymers Italy SpA,

Solvay Chimica Bussi SpA,

Ferrari f.lli Lunelli SpA,

Fenice – Qualità Per L’ambiente SpA,

Erg Power Srl,

Erg Power Generation SpA,

Eni SpA,

Enipower SpA (C-262/17),

Whirlpool Europe Srl,

Fenice – Qualità Per L’ambiente SpA,

FCA Italy SpA,

FCA Group Purchasing Srl,

FCA Melfi SpA,

Barilla G. e R. Fratelli SpA,

* Limba de procedură: italiana.

Versalis SpA (C-263/17),

Sol Gas Primari Srl (C-273/17)

împotriva

Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico,

cu participarea:

Nuova Solmine SpA,

American Husky III,

Inovyn Produzione Italia SpA,

Sasol Italy SpA,

Radici Chimica SpA,

La Vecchia Soc. cons. arl,

Zignago Power Srl,

Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA,

Zignago Vetro SpA,

Chemisol Italia Srl,

Vinavil SpA,

Italgen SpA,

Arkema Srl,

Yara Italia SpA,

Ineos Manufacturing Italia SpA,

ENEL Distribuzione SpA,

Terna SpA,

CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

Ministero dello Sviluppo economico (C-262/17),

Terna SpA,

CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

Ministero dello Sviluppo economico,

ENEL Distribuzione SpA (C-263/17),

Terna SpA,

Ministero dello Sviluppo economico (C-273/17),

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, și domnii A. Arabadjiev, E. Regan (raportor), C.-G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 31 mai 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Solvay Chimica Italia SpA, Solvay Specialty Polymers Italy SpA, Solvay Chimica Bussi SpA, Whirlpool Europe Srl, Fenice – Qualità Per L'ambiente SpA, FCA Italy SpA, FCA Group Purchasing Srl, FCA Melfi SpA, Sol Gas Primari Srl, Nuova Solmine SpA, American Husky III, Inovyn Produzione Italia SpA, Sasol Italy SpA, Zignago Power Srl, Radici Chimica SpA, La Vecchia Soc. cons. arl, Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA, Zignago Vetro SpA, Chemisol Italia Srl, Vinavil SpA, Italgel SpA, Arkema Srl, Yara Italia SpA și Ineos Manufacturing Italia SpA, de F. Angelini, de L. Parola, de G. La Rosa, de M. Monaco, de A. Salzano, de G. Berruti și de T. Arnoni, avocați;
- pentru Erg Power Srl și Erg Power Generation SpA, de L. Acquarone, de A. Ricci, de M. Saladino și de G. Acquarone, avocați;
- pentru Eni SpA, Enipower SpA și Versalis SpA, de O. Torrani și de P.-G. Torrani, avocați;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de F. Sclafani, avvocato dello Stato;
- pentru guvernul elen, de M. Tassopoulou și de D. Tsagkaraki, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de K. Bulterman și de C.-S. Schillemans, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de O. Beynet și de G. Gattinara, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 septembrie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 2 alineatele (5) și (6), a articolului 15 alineatul (7), a articolului 26 alineatul (4), a articolului 28 și a articolului 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO 2009, L 211, p. 55).

- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unui litigiu între Solvay Chimica Italia SpA și mai multe alte întreprinderi proprietare sau operatoare de rețele private de distribuție de energie electrică, pe de o parte, și Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico (Autoritatea pentru Energie Electrică, Gaz și Apă, Italia) (denumită în continuare „AEEGSI”), pe de altă parte, în legătură cu decizia luată de aceasta din urmă de a le impune diverse obligații privind printre altele accesul terților și serviciul de dispecerizare.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (3), (29), (30) și (35) ale Directivei 2009/72 au următorul cuprins:

„(3) Libertățile pe care tratatul le garantează cetățenilor Uniunii – printre altele, libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii – pot fi efective numai în cadrul unei piețe deschise în totalitate, care permite tuturor consumatorilor să își aleagă liber furnizorii și tuturor furnizorilor să își livreze liber produsele clienților.

[...]

(29) Pentru a evita impunerea unei sarcini financiare și administrative disproporționate asupra micilor operatori de distribuție, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea, după caz, de a excepta întreprinderile în cauză de la cerințele juridice privind separarea distribuției.

(30) În cazul în care se utilizează un sistem de distribuție închis pentru a asigura eficiența optimă a furnizării integrate de energie care necesită standarde specifice de exploatare sau în cazul în care un sistem de distribuție închis este menținut în principal pentru a fi utilizat de către proprietarul sistemului, ar trebui să fie posibil ca operatorul de distribuție să fie scutit de obligațiile care ar reprezenta o sarcină administrativă inutilă din cauza naturii speciale a relației dintre operatorul de distribuție și utilizatorii sistemului. Platformele industriale, comerciale sau de servicii comune, precum clădirile aparținând garilor, aeroporturile, spitalele, campingurile mari cu facilități integrate sau platformele industriale chimice, pot cuprinde sisteme de distribuție închise datorită caracterului specializat al operațiunilor acestora.

[...]

(35) Pentru a asigura accesul efectiv la piață al tuturor actorilor de pe piață, inclusiv al noilor intrați, este necesară crearea unor mecanisme de echilibrare nediscriminatorii și care să reflecte costurile. În acest sens, imediat ce piața energiei electrice devine suficient de lichidă, accesul efectiv la piață ar trebui să fie realizat prin crearea unor mecanisme de piață transparente pentru furnizarea și cumpărarea de energie electrică, necesare în vederea echilibrării. În absența unei piețe lichide, autoritățile de reglementare naționale ar trebui să joace un rol activ pentru a garanta faptul că tarifele de echilibrare sunt nediscriminatorii și reflectă costurile. În același timp, ar trebuie oferite stimulente adecvate pentru a echilibra intrările și ieșirile de energie electrică și pentru a nu periclita sistemul. Operatorii de transport și de sistem ar trebui să faciliteze participarea clienților finali și a intermediarilor care reunesă mai mulți clienți finali la piețele de rezerve de energie și echilibrare.”

- 4 Articolul 1 din Directiva 2009/72, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, prevede:

„Prezenta directivă stabilește norme comune pentru producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei electrice, precum și dispoziții privind protecția consumatorilor, în vederea îmbunătățirii și integrării piețelor de energie competitive, conectate printr-o rețea comună, în [Uniunea Europeană]. Prezenta directivă stabilește normele referitoare la organizarea și funcționarea sectorului energiei electrice, accesul deschis la piață, criteriile și procedurile aplicabile cererilor de ofertă și acordării de autorizații și exploatarea sistemelor. Directiva stabilește, în același timp, obligațiile de serviciu universal și drepturile consumatorilor de energie electrică și clarifică obligațiile privind concurența.”

- 5 Potrivit articolului 2 din această directivă, intitulat „Definiții”:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

5. «distribuție» înseamnă transportul de energie electrică în rețele de distribuție de înaltă, medie și joasă tensiune, în vederea livrării energiei electrice către clienți, dar fără a include și furnizarea;

[...]

19. «furnizare» înseamnă vânzarea, inclusiv revânzarea, de energie electrică către clienți;

[...]

26. «mic sistem izolat» înseamnă orice sistem cu un consum mai mic de 3 000 GWh în anul 1996, în care mai puțin de 5 % din consumul anual se obține prin interconectarea cu alte sisteme;

27. «microsistem izolat» înseamnă orice sistem cu un consum mai mic de 500 GWh în anul 1996, fără a fi interconectat cu alte sisteme;

[...]”

- 6 Articolul 3 din directiva menționată, intitulat „Obligații de serviciu public și protecția consumatorului”, prevede la alineatul (14):

„Statele membre pot decide să nu aplice dispozițiile articolelor 7, 8, 32 și/sau 34, în măsura în care aplicarea acestora ar obstrucționa realizarea, de drept sau de fapt, a obligațiilor impuse întreprinderilor din domeniul energiei electrice în interesul economic general și dezvoltarea comerțului nu ar fi afectată atât de mult încât să contravină intereselor [Uniunii]. Interesele [Uniunii] cuprind, între altele, concurența referitoare la clienții eligibili, în conformitate cu prezenta directivă și cu articolul [106 TFUE].

- 7 Articolul 15 din Directiva 2009/72, intitulat „Dispecerizare și echilibrare”, are următorul cuprins:

„(1) Fără a aduce atingere furnizării de energie electrică în baza obligațiilor contractuale, inclusiv cele care decurg din caietul de sarcini, operatorul de transport și de sistem, în cazul în care îndeplinește această funcție, răspunde de dispecerizarea instalațiilor de producere din zona sa și de stabilirea utilizării interconexiunilor cu celelalte sisteme.

(2) Dispecerizarea instalațiilor de producere și utilizarea interconexiunilor se stabilesc în baza unor criterii care sunt aprobate de către autoritățile de reglementare naționale competente și care trebuie să fie obiective, publicate și aplicate într-un mod nediscriminatoriu, în vederea asigurării funcționării

corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice. Criteriile țin seama de ordinea de prioritate economică a energiei electrice provenite de la instalațiile de producere disponibile sau din transferurile prin interconexiuni, precum și de constrângerile de ordin tehnic ale sistemului.

[...]

(7) Regulile adoptate de operatorii de transport și de sistem pentru echilibrarea sistemului de energie electrică sunt obiective, transparente și nediscriminatorii, inclusiv regulile de încadrare tarifară a utilizatorilor rețelei în cazul inducerii de dezechilibre în rețea. Condițiile, inclusiv regulile și tarifele, aplicabile prestării acestor servicii de către operatorii de transport și de sistem se stabilesc în mod nediscriminatoriu și ținând seama de costuri, în conformitate cu o metodologie compatibilă cu articolul 37 alineatul (6), și sunt publicate.”

- 8 Articolul 25 din această directivă, intitulat „Atribuțiile operatorilor de distribuție”, prevede:

„(1) Operatorul de distribuție este responsabil de asigurarea capacității pe termen lung a sistemului de a satisface cereri rezonabile de distribuire a energiei electrice, de exploatarea, întreținerea și dezvoltarea, în condiții economice, a unui sistem de distribuție a energiei electrice sigur, fiabil și eficient în zona sa, acordând atenția cuvenită protecției mediului și promovării eficienței energetice.

[...]

(5) Fiecare operator de distribuție cumpără energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și rezervele de capacitate din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe reguli de piață, atunci când îndeplinește această funcție [...]

(6) În cazul în care un operator de distribuție răspunde de echilibrarea sistemului de distribuție a energiei electrice, regulile pe care le adoptă în acest scop sunt obiective, transparente și nediscriminatorii, inclusiv regulile de încadrare tarifară a utilizatorilor rețelei pentru dezechilibre în rețea. Condițiile, inclusiv normele și prețurile, aplicabile prestării de servicii de către operatorii de distribuție se stabilesc în conformitate cu articolul 37 alineatul (6), în mod nediscriminatoriu și avându-se în vedere costurile, și trebuie publicate.

(7) Atunci când planifică dezvoltarea rețelei de distribuție, operatorul de distribuție are în vedere măsuri de gestionare orientate către eficiență energetică și satisfacerea cererii și/sau producerea distribuită care ar putea să se substituie unor măsuri de modernizare sau de înlocuire a capacităților de energie electrică.”

- 9 Potrivit articolului 26 din directiva menționată, intitulat „Separarea operatorilor de distribuție”:

„(1) În cazul în care face parte dintr-o întreprindere integrată vertical, operatorul de distribuție este independent, cel puțin în ceea ce privește forma sa juridică, organizarea și procesul decizional, față de alte activități care nu au legătură cu distribuția. Normele respective nu creează obligația de a separa proprietatea activelor sistemului de distribuție de întreprinderea integrată vertical.

(2) Pe lângă cerințele prevăzute la alineatul (1), în cazul în care operatorul de distribuție face parte dintr-o întreprindere integrată vertical, acesta este independent, în ceea ce privește organizarea și procesul decizional, de celelalte activități care nu au legătură cu distribuția. Pentru a asigura această independență, se aplică următoarele criterii minime:

[...]

(3) În cazul în care operatorul de distribuție face parte dintr-o întreprindere integrată vertical, statele membre se asigură că activitățile respectivului operator sunt monitorizate de autoritățile de reglementare sau alte organe competente, astfel încât acesta să nu poată profita de pe urma integrării sale verticale pentru a denatura concurența. [...]

(4) Statele membre pot decide să nu aplice dispozițiile alineatelor (1), (2) și (3) întreprinderilor integrate din domeniul energiei electrice care aprovizionează mai puțin de 100 000 de clienți racordați sau care alimentează mici sisteme izolate.”

10 Articolul 28 din Directiva 2009/72, intitulat „Sisteme de distribuție închise”, prevede:

„(1) Statele membre pot decide ca autoritățile de reglementare naționale sau alte autorități competente să clasifice drept sistem de distribuție închis un sistem care distribuie energie electrică într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune, limitată din punct de vedere geografic și care, fără a aduce atingere alineatului (4), nu alimentează clienții casnici, dacă:

- (a) din motive tehnice sau de securitate specifice, operațiile sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului respectiv sunt integrate sau
- (b) sistemul respectiv distribuie energie electrică în principal proprietarului sau operatorului sistemului sau întreprinderilor lor conexe.

(2) Statele membre pot dispune ca autoritățile de reglementare naționale să acorde o derogare operatorului unui sistem de distribuție închis privind:

- (a) obligațiile menționate la articolul 25 alineatul (5) de a cumpăra energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și rezervele de capacitate din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe reguli de piață;
- (b) obligația menționată la articolul 32 alineatul (1) ca tarifele sau metodologiile care stau la baza calculării acestora să fie aprobate înainte de intrarea în vigoare în conformitate cu articolul 37.

(3) În cazul în care se acordă o derogare în conformitate cu alineatul (2), tarifele aplicabile sau metodologiile care stau la baza calculării acestora sunt revizuite și aprobate în conformitate cu articolul 37 la cererea unui utilizator al sistemului de distribuție închis.

(4) Utilizarea întâmplătoare de către un număr mic de consumatori casnici aflați într-un raport de muncă sau într-un raport similar cu proprietarul sistemului de distribuție și care sunt amplasați în zona deservită de un sistem de distribuție închis nu împiedică acordarea derogării în conformitate cu alineatul (2).”

11 Articolul 32 din Directiva 2009/72, intitulat „Accesul terților”, prevede:

„(1) Statele membre asigură punerea în aplicare, pentru toți clienții eligibili, a unui sistem de acces al terțelor părți la sistemele de transport și de distribuție. Acest sistem de acces, bazat pe tarife publicate, este pus în aplicare în mod obiectiv și fără discriminare între utilizatorii sistemului. Statele membre garantează că aceste tarife sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate înainte de intrarea lor în vigoare în conformitate cu articolul 37 și că aceste tarife și metodologii, în cazul în care sunt aprobate doar metodologiile, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.

(2) Operatorul de transport sau de distribuție poate refuza accesul în cazul în care nu dispune de capacitățile necesare. Refuzul trebuie motivat și justificat în mod corespunzător, în special având în vedere articolul 3, și bazat pe criterii obiective, justificate din punct de vedere tehnic și economic. Autoritățile de reglementare, în cazul în care statele membre au decis astfel, sau statele membre se

asigură că aceste criterii sunt aplicate în mod consecvent și că utilizatorul sistemului căruia i-a fost refuzat accesul poate utiliza o procedură de soluționare a litigiilor. Autoritățile de reglementare garantează, de asemenea, dacă este cazul și dacă accesul este refuzat, că operatorul de transport și de sistem sau de distribuție oferă informații pertinente privind măsurile care ar fi necesare pentru consolidarea rețelei. Părții care solicită aceste informații i se poate impune plata unei taxe rezonabile, care să reflecte costul furnizării informațiilor respective.”

- 12 Articolul 37 din această directivă, intitulat „Atribuțiile și competențele autorităților de reglementare”, prevede la alineatul (6):

„Autoritățile de reglementare răspund de stabilirea sau aprobarea, cu suficient timp înainte de intrarea lor în vigoare, cel puțin a metodologiilor folosite pentru calcularea sau stabilirea clauzelor și condițiilor privind:

[...]

- (b) furnizarea de servicii de echilibrare care sunt realizate în modul cel mai economic posibil și oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor de rețele pentru ca aceștia să echilibreze intrările și ieșirile. Serviciile de echilibrare sunt furnizate într-un mod corect și nediscriminatoriu și se întemeiază pe criterii obiective: [...]

[...]”

Dreptul italian

- 13 Articolul 30 alineatul 27 din legge n. 99 – Disposizioni per lo sviluppo e l'internazionalizzazione delle imprese, nonché in materia di energia (Legea nr. 99 privind dispozițiile pentru dezvoltarea și internaționalizarea întreprinderilor, precum și în materie de energie) din 23 iulie 2009 (GURI nr. 176 din 31 iulie 2009, denumită în continuare „Legea nr. 99/2009”) prevede:

„Pentru a garanta și a îmbunătăți calitatea serviciului de furnizare a energiei electrice către clienții finali conectați, prin intermediul rețelelor private cu o eventuală producție internă, la rețeaua națională de energie electrică [...], Ministero dello sviluppo economico [Ministerul Dezvoltării Economice] stabilește, în termen de 120 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, noi criterii pentru definirea raporturilor existente între operatorul rețelei, societățile de distribuție în regim de concesiune, proprietarul rețelelor private și clientul final conectat la aceste rețele. [AEEGSI] este responsabilă de punerea în aplicare a acestor criterii în sensul adaptării și al protecției drepturilor dobândite, în special având în vedere necesitatea unei utilizări raționale a resurselor existente.”

- 14 Articolul 33 din Legea nr. 99/2009 prevede:

„[...] rețea internă de consum [...] înseamnă o rețea electrică a cărei organizare îndeplinește toate condițiile următoare:

- a) este o rețea existentă la data intrării în vigoare a prezentei legi sau este o rețea cu privire la care, la aceeași dată, au fost inițiate lucrările de realizare ori au fost obținute toate autorizațiile prevăzute de reglementarea aplicabilă;
- b) conectează unități de consum industriale sau conectează unități de consum industriale și unități de producere a energiei electrice esențiale din punct de vedere funcțional pentru procesul de producție industrial, cu condiția ca acestea să fie cuprinse în zone situate pe teritoriul a cel mult trei municipalități adiacente sau a cel mult trei provincii adiacente, numai în cazul în care unitățile de producție sunt alimentate din surse regenerabile;

- c) este o rețea nesupusă obligației de conectare a unor terți, fără a aduce atingere dreptului fiecărei entități cuprinse în aceeași rețea de a se conecta, ca alternativă, la rețea cu obligația de conectare a unor terți;
 - d) este legată prin unul sau mai multe puncte de racordare la o rețea cu obligația de conectare a unor terți având o tensiune nominală de cel puțin 120 kV;
 - e) dispune de o entitate responsabilă care acționează în calitate de operator unic al aceleiași rețele. O astfel de entitate poate fi diferită de entitățile care dețin unitățile de consum sau de producție, însă nu poate fi titulară a unor concesiuni de transport și de dispecerizare sau de distribuție a energiei electrice.”
- 15 Decreto ministeriale – Attuazione dell’articolo 30, comma 27, della legge 23 luglio 2009, n. 99, in materia di rapporti intercorrenti fra i gestori delle reti elettriche, le società di distribuzione in concessione, i proprietari di reti private ed i clienti finali collegati a tali reti (Decrețul ministerial de punere în aplicare a articolului 30 alineatul 27 din Legea nr. 99 din 23 iulie 2009 în materia raporturilor dintre operatorii rețelelor electrice, societățile de distribuție în regim de concesiune, proprietarii de rețele private și clienții finali conectați la aceste rețele) din 10 decembrie 2010 (GURI nr. 305 din 31 decembrie 2010) impune operatorilor rețelelor private printre altele obligația de a permite utilizatorilor finali care sunt conectați la acestea să solicite și să obțină conectarea fizică și virtuală la rețeaua publică, precum și de a permite utilizarea lor de către operatorii rețelelor publice, în scopul de a garanta dreptul utilizatorilor finali de a obține conectarea la rețeaua publică.
- 16 Articolul 38 alineatul 5 din decreto legislativo n. 93 – Attuazione delle Diretiva 2009/72/CE, 2009/73/CE e 2008/92/CE relative a norme comuni per il mercato interno dell’energia elettrica, del gas naturale e ad una procedura comunitaria sulla trasparenza dei prezzi al consumatore finale industriale di gas e di energia elettrica, nonché abrogazione delle Diretiva 2003/54/CE e 2003/55/CE (Decrețul legislativ nr. 93 de punere în aplicare a Directivelor 2009/72/CE, 2009/73/CE și 2008/92/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și gaze naturale, privind o procedură comunitară de asigurare a transparenței prețurilor pentru consumatorii industriali finali de gaz și de energie electrică și de abrogare a Directivelor 2003/54/CE și 2003/55/CE) din 1 iunie 2011 (GURI nr. 148 din 28 iunie 2011, denumit în continuare „Decrețul legislativ nr. 93/2011”) prevede printre altele următoarele:
- „Fără a aduce atingere dispozițiilor privind sistemele eficiente de consum în sensul articolului 2 alineatul 1 litera t) din Decrețul legislativ nr. 115/2008, rețelele interne de consum în sensul articolului 33 din Legea nr. [99/2009] și celelalte rețele electrice private în sensul articolului 30 alineatul 27 din Legea nr. 99/2009 reprezintă sisteme de distribuție închise.”
- 17 Prin deliberazione n. 539/2015/R/eel – Regolazione dei servizi di connessione, misura, trasmissione, distribuzione, dispacciamento e vendita nel caso di sistemi di distribuzione chiusi (Decizia nr. 539/2015/R/eel privind reglementarea serviciilor de conectare, de măsurare, de transport, de distribuție, de dispecerizare și de vânzare în sistemele de distribuție închise) din 12 noiembrie 2015 (denumită în continuare „Decizia nr. 539/2015”), AEEGSI a clasificat, conform articolului 38 alineatul 5 din Decrețul legislativ nr. 93/2011, rețelele interne de consum și celelalte rețele electrice private în categoria „sistemelor de distribuție închise” menționate la articolul 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72.
- 18 Articolul 8 din anexa A la această decizie prevede că „un sistem de distribuție închis este o rețea cu obligația de conectare numai a utilizatorilor care, potrivit articolului 6 din prezenta decizie, fac parte din categoria utilizatorilor care pot fi conectați la respectivul sistem de distribuție închis”.

- 19 Potrivit articolului 22 alineatul 1 din anexa menționată, „normele de dispecerizare se aplică cu privire la energia electrică introdusă în și preluată din sistemul de distribuție închis de fiecare utilizator prin punctul său de racordare la sistemul respectiv”.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 20 Reclamantele din litigiul principal sunt, după caz, proprietari sau operatori ai unor sisteme private de distribuție a energiei electrice care au fost clasificate, în temeiul articolului 38 alineatul 5 din Decretul legislativ nr. 93/2011, în categoria „sistemelor de distribuție închise” și care, în această calitate, sunt supuse, în temeiul Deciziei nr. 539/2015, unor diverse obligații impuse de AEEGSI.
- 21 Aceste reclamanțe au sesizat Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia, Italia) cu o acțiune prin care au solicitat anularea Deciziei nr. 539/2015 pentru motivul că aceasta, în măsura în care aplică sistemelor de distribuție închise aceleași norme ca cele aplicabile rețelelor publice de distribuție, fără instituirea unui sistem care să țină seama de particularitățile acestor sisteme închise, este contrară dispozițiilor Directivei 2009/72.
- 22 Motivele invocate de reclamanțele menționate în susținerea acestei acțiuni privesc obligațiile de conectare a terților, precum și de separare contabilă și operațională impuse operatorilor de sisteme de distribuție închise, aplicarea unor tarife pentru serviciul de dispecerizare pentru fiecare utilizator conectat la un sistem de distribuție închis, fără ca întregul sistem să fie tratat ca utilizator unic al acestui serviciu, deși aceasta era situația anterior, și, respectiv, aplicarea unor tarife datorate pentru costurile generale ale sistemului de energie electrică pentru consumul de energie electrică de fiecare utilizator conectat la un sistem de distribuție închis, chiar și în cazul în care energia electrică este produsă în cadrul sistemului respectiv.
- 23 În aceste condiții, Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, redactate în termeni identici în cauzele C-262/17, C-263/17 și C-273/17:
- „1) Dispozițiile [Directivei 2009/72], în special articolul [2] punctele 5 și 6 și articolul 28, trebuie interpretate în sensul că formează în mod necesar o rețea electrică și, prin urmare, o «rețea de distribuție» în sensul aceleiași directive o rețea constituită și gestionată de o entitate privată, la care este racordat un număr limitat de unități de producție și de consum și care, la rândul său, este conectată la rețeaua publică, fără posibilitatea de a exclude dintr-o astfel de clasificare rețelele private având asemenea caracteristici constituite înainte de intrarea în vigoare a directivei și realizate inițial în scopul autoproducției?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă, singura posibilitate oferită de [Directiva 2009/72] pentru a pune în valoare particularitățile unei rețele electrice private este încadrarea acesteia în categoria [sistemelor de distribuție închise] prevăzute la articolul 28 din [Directiva 2009/72] sau aceasta îi permite legiuitorului național să instituie o categorie diferită de rețele de distribuție care să fie supuse unei reglementări simplificate, diferită de cea prevăzută pentru [sistemele de distribuție închise]?
- 3) Independent de întrebările precedente, directiva trebuie interpretată în sensul că, în ceea ce privește sistemele de distribuție închise prevăzute la articolul 28 [din Directiva 2009/72], este impusă în orice caz obligația de conectare a unor terți?
- 4) Independent de întrebările precedente, clasificarea unei rețele electrice private drept sistem de distribuție închis în sensul articolului 28 din [Directiva 2009/72] îi permite legiuitorului național să prevadă în favoarea unui astfel de sistem numai derogările de la regimul general al rețelelor de distribuție prevăzute expres la articolul 28 și la articolul 26 alineatul (4) din aceeași directivă sau –

în lumina [considerentelor] (29) și (30) ale directivei – statului membru îi este permis sau impus să prevadă și alte excepții de la aplicarea reglementării generale a rețelelor de distribuție, astfel încât să asigure urmărirea obiectivelor indicate în [considerentele] menționate?

- 5) În cazul în care Curtea consideră că statul membru poate sau trebuie să prevadă o reglementare care să ia în considerare caracterul specific al sistemelor de distribuție închise, prevederile [Directivei 2009/72] – în special considerentele (29) și (30), articolul 15 alineatul (7), articolul 37 alineatul (6) litera (b) și articolul 26 alineatul (4) – se opun unei reglementări naționale cum este reglementarea relevantă în prezenta procedură, care supune sistemele de distribuție închise unei reglementări în materie de dispecerizare și de separare contabilă și funcțională pe deplin analoge celei privind rețelele publice și care, în ceea ce privește costurile generale ale sistemului de energie electrică, prevede că plata unor astfel de sume se calculează parțial și în funcție de energia consumată în cadrul sistemului închis?”
- 24 Prin Decizia președintelui Curții din 12 iunie 2017, cauzele C-262/17, C-263/17 și C-273/17 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.
- 25 Ca răspuns la o cerere de lămuriri a Curții, la 12 aprilie 2018, instanța de trimitere a informat Curtea că a cincea întrebare preliminară nu mai este pertinentă, în măsura în care se referă la normele privind separarea și tarifele datorate pentru costurile generale ale sistemului de energie electrică.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 26 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 punctul 5 și articolul 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, realizate în scopul consumului propriu înainte de intrarea în vigoare a acestei directive și gestionate de o entitate privată, la care sunt racordate un număr limitat de unități de producție și de consum și care sunt conectate, la rândul lor, la rețeaua publică constituie rețele de distribuție care intră în domeniul de aplicare al directivei menționate.
- 27 Trebuie amintit că Directiva 2009/72 are ca obiect, astfel cum reiese din articolul 1 din aceasta, stabilirea unor norme comune privind printre altele distribuția energiei electrice în vederea îmbunătățirii și a integrării piețelor de energie competitive în Uniune.
- 28 Deși noțiunea „rețea de distribuție” nu este definită ca atare de Directiva 2009/72, articolul 2 punctul 5 din aceasta din urmă definește, în schimb, noțiunea „distribuție” ca vizând transportul de energie electrică în rețele de distribuție de înaltă, medie și joasă tensiune, în vederea livrării energiei electrice către clienți, dar fără a include și „furnizarea” însăși, această din urmă noțiune trebuind să fie înțeleasă, potrivit articolului 2 punctul 19 din directiva menționată, ca vizând vânzarea de energie electrică către clienți (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 45).
- 29 Din aceste definiții rezultă că o rețea de distribuție este o rețea care servește la transportarea de energie electrică de înaltă, medie și joasă tensiune (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 46).
- 30 În consecință, numai tensiunea energiei electrice transportate constituie un criteriu pertinent pentru a stabili dacă o rețea constituie rețea de distribuție în sensul Directivei 2009/72 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 48).

- 31 În schimb, nici data la care o astfel de rețea a fost creată, nici faptul că aceasta este destinată consumului propriu și este gestionată de o entitate privată, la care sunt racordate un număr limitat de unități de producție și de consum, nu sunt criterii pertinente în această privință.
- 32 Dimpotrivă, în ceea ce privește această din urmă împrejurare, trebuie arătat că, potrivit articolului 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72, statele membre pot decide ca autoritățile naționale competente să clasifice drept sistem de distribuție închis un sistem care distribuie energie electrică într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune, limitată din punct de vedere geografic și care, în principiu, nu alimentează clienții casnici, dacă, după caz, din motive tehnice sau de securitate specifice, operațiile sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului respectiv sunt integrate sau dacă sistemul respectiv distribuie energie electrică în principal proprietarului sau operatorului sistemului sau întreprinderilor lor conexe.
- 33 În temeiul articolului 28 alineatul (2) din Directiva 2009/72, statele membre pot dispune ca autoritățile naționale competente să acorde o derogare operatorului unui asemenea sistem închis privind, pe de o parte, obligațiile menționate la articolul 25 alineatul (5) din această directivă de a cumpăra energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și rezervele de capacitate din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe reguli de piață, precum și, pe de altă parte, obligația prevăzută la articolul 32 alineatul (1) din directiva menționată ca tarifele sau metodologiile care stau la baza calculării acestora să fie aprobate înainte de intrarea lor în vigoare, în conformitate cu articolul 37 din aceeași directivă. În acest din urmă caz, utilizatorii rețelei pot, conform articolului 28 alineatul (3) din Directiva 2009/72, să solicite autorității naționale competente să verifice și să aprobe aceste tarife și metodologii de calcul.
- 34 Din aceste dispoziții reiese că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, realizate în scopul consumului propriu și gestionate de o entitate privată, la care sunt racordate un număr limitat de unități de producție și de consum constituie rețele de distribuție care intră în domeniul de aplicare al acestei directive, din moment ce autoritățile naționale competente le pot califica drept sistem de distribuție închis, în sensul articolului 28 alineatul (1) din directiva menționată, statele membre având, pe de altă parte, doar posibilitatea, iar nu obligația, de a le scuti, în conformitate cu articolul 28 alineatul (2) din aceeași directivă, de cele două obligații menționate la această din urmă dispoziție.
- 35 Pe de altă parte, în ceea ce privește dimensiunea limitată a rețelei, trebuie să se arate că Directiva 2009/72 face referire la un astfel de criteriu, la articolul 2 punctele 26 și 27, numai pentru a defini noțiunile „mică rețea izolată” și „microrrețea izolată”, legiuitorul Uniunii neînțelegând astfel să excludă anumite rețele de transport sau de distribuție din domeniul de aplicare al acestei directive pe criteriul dimensiunii sau al consumului lor de energie electrică (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 49).
- 36 Considerațiile care precedă sunt, în plus, confirmate de obiectivul urmărit de Directiva 2009/72, care constă în a asigura realizarea pieței interne a energiei electrice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 44).
- 37 Prin urmare, rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, care este cert că servesc la transportul de energie electrică de înaltă, medie și joasă tensiune, destinată vânzării către consumatorii finali, constituie rețele de distribuție care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2009/72.
- 38 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 2 punctul 5 și articolul 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, realizate în scopul consumului propriu înainte de intrarea în vigoare a acestei directive și gestionate de o entitate privată, la care sunt racordate un număr limitat de unități de producție și de consum și care sunt conectate, la rândul lor, la rețeaua publică constituie rețele de distribuție care intră în domeniul de aplicare al directivei menționate.

Cu privire la a doua și la a patra întrebare

- 39 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 28 din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot doar să scutească rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, de obligațiile prevăzute la alineatul (2) al acestei dispoziții privind sistemele de distribuție închise vizate de aceasta, precum și de cele prevăzute la articolul 26 alineatul (4) din directiva menționată sau dacă ele pot în egală măsură să includă rețelele respective într-o categorie distinctă de rețele de distribuție pentru a le acorda derogări care nu sunt prevăzute de directiva menționată.
- 40 Astfel cum reiese deja din cuprinsul punctelor 32-34 din prezenta hotărâre, un stat membru care prevede că autoritățile naționale competente califică drept sisteme de distribuție închise rețelele care îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72 poate de asemenea să prevadă, în conformitate cu articolul 28 alineatul (2) din această directivă, ca aceste autorități să acorde operatorului acestor rețele o scutire de obligațiile prevăzute la articolul 25 alineatul (5) și la articolul 32 alineatul (1) din directiva menționată.
- 41 Din însuși modul de redactare a articolului 28 alineatul (2) din Directiva 2009/72 rezultă astfel în mod clar că rețelele calificate de autoritățile naționale competente drept sisteme de distribuție închise pot, în temeiul dispoziției amintite, doar să fie scutite de obligațiile pe care ea le prevede, iar aceasta, astfel cum reiese din considerentul (30) al directivei menționate, pentru a se evita suportarea de către operatorii rețelor în cauză a unor obligații care ar putea constitui o sarcină administrativă nejustificată din cauza naturii speciale a raporturilor dintre acești operatori și utilizatorii respectivelor rețele.
- 42 În speță, reiese din decizia de trimitere și, în fond, nu este contestat că rețelele în discuție în litigiul principal au fost calificate de autoritatea națională competentă drept sisteme de distribuție închise, în sensul articolului 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72.
- 43 În această calitate, rețelele menționate ar putea, dacă Italia și-a exercitat opțiunea prevăzută la articolul 28 alineatul (2) din această directivă, să beneficieze numai de scutirile prevăzute la această dispoziție.
- 44 În aceste condiții, astfel cum a subliniat avocatul general în esență la punctele 52-58 din concluzii, nimic nu se opune ca un sistem de distribuție închis să poată beneficia, în alte calități, și de scutiri suplimentare prevăzute de Directiva 2009/72.
- 45 În special, trebuie să se arate în această privință că articolul 26 alineatul (4) din Directiva 2009/72 permite statelor membre să scutească întreprinderile integrate din domeniul energiei electrice care aprovizionează mai puțin de 100 000 de clienți racordați de obligațiile de separare prevăzute la articolul 26 alineatele (1)-(3) din directiva menționată, iar aceasta pentru a nu impune, în conformitate cu considerentul (29) ale respectivei directive, o sarcină financiară și administrativă disproporționată asupra micilor operatori de rețele de distribuție.
- 46 Or, din constatările efectuate de instanța de trimitere reiese că rețelele în discuție în litigiul principal pot fi eligibile pentru această scutire, din moment ce ele nu pot, în principiu, să aprovizioneze clienți casnici și conectează un număr restrâns de unități de producție și de consum în interiorul unei zone limitate din punct de vedere geografic.
- 47 Mai mult, din răspunsul dat de această instanță la cererea de lămuriri adresată de Curte rezultă că reglementarea națională în discuție în litigiul principal scutește în prezent aceste rețele, conform articolului 26 alineatul (4) din Directiva 2009/72, de obligațiile de separare prevăzute la articolul 26 alineatele (1)-(3) din aceasta.

- 48 În orice caz, trebuie subliniat că statele membre nu pot include rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2009/72 într-o categorie de rețele de distribuție distinctă de cele prevăzute în mod explicit de această directivă, în scopul de a le acorda scutiri care nu sunt prevăzute de aceasta.
- 49 Desigur, astfel cum reiese din considerentele (29) și (30) ale Directivei 2009/72, natura specială a anumitor tipuri de rețele de distribuție, din care fac parte sistemele de distribuție închise, poate justifica faptul ca statele membre să decidă să le scutească de anumite obligații prevăzute de această directivă pentru a nu le impune o sarcină administrativă nejustificată.
- 50 Cu toate acestea, trebuie să se constate că aceste considerații sunt reflectate tocmai la articolul 26 alineatul (4) și la articolul 28 alineatul (2) din Directiva 2009/72, care stabilesc în mod explicit scutirile pentru care pot fi eligibile aceste rețele de distribuție.
- 51 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua și la a patra întrebare că articolul 28 din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, care au fost calificate de un stat membru drept sisteme de distribuție închise, în sensul alineatului (1) al acestui articol, pot, în această calitate, să fie scutite în temeiul acestuia numai de obligațiile prevăzute la alineatul (2) al articolului respectiv, fără a aduce atingere posibilității ca aceste rețele să fie, pe de altă parte, eligibile pentru alte scutiri prevăzute de această directivă, în special cea prevăzută la articolul 26 alineatul (4) din aceasta, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de această dispoziție, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere. În orice caz, statul membru respectiv nu poate să includă aceste rețele într-o categorie distinctă de rețele de distribuție pentru a le acorda derogări care nu sunt prevăzute de directiva menționată.

Cu privire la a treia întrebare

- 52 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere urmărește în esență să afle dacă articolul 32 alineatul (1) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale, precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că sistemele de distribuție închise, în sensul articolului 28 alineatul (1) din această directivă, nu sunt supuse obligației de acces al terților, ci trebuie să permită doar accesul terților care se încadrează în categoria utilizatorilor care pot fi conectați la aceste sisteme, utilizatori care au un drept de acces la rețeaua publică.
- 53 Trebuie amintit că, potrivit articolului 32 alineatul (1) prima și a doua teză din Directiva 2009/72, statele membre au obligația de a pune în aplicare, pentru toți clienții eligibili, un sistem de acces al terțelor părți la sistemele de transport și de distribuție care trebuie să fie bazat pe tarife publicate și să fie pus în aplicare în mod obiectiv și fără discriminare între utilizatorii sistemului. Potrivit articolului 32 alineatul (1) a treia teză din această directivă, statele membre trebuie, în plus, să garanteze că aceste tarife sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate înainte de intrarea lor în vigoare, în conformitate cu articolul 37 din această directivă, și că aceste tarife și metodologii, în cazul în care sunt aprobate doar metodologiile, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.
- 54 Astfel cum Curtea a subliniat deja în repetate rânduri, liberul acces al terților la aceste rețele, instituit la articolul 32 alineatul (1) prima și a doua teză din Directiva 2009/72, constituie una dintre măsurile esențiale pe care statele membre sunt obligate să le pună în aplicare pentru a asigura realizarea pieței interne a energiei electrice (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 44, Hotărârea din 9 octombrie 2008, Sabatauskas și alții, C-239/07, EU:C:2008:551, punctele 31, 33 și 46, precum și Hotărârea din 29 septembrie 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, punctul 76).

- 55 Astfel, după cum reiese din considerentul (3) al Directivei 2009/72, aceasta are drept obiectiv crearea unei piețe deschise în totalitate, care să permită tuturor consumatorilor să își aleagă liber furnizorii și tuturor furnizorilor să își livreze liber produsele clienților.
- 56 În această privință, deși articolul 32 alineatul (1) din Directiva 2009/72 încredințează statelor membre sarcina de a lua măsurile necesare pentru punerea în aplicare a unui sistem de acces al terților la rețelele de transport sau de distribuție, statele membre fiind astfel competente, în conformitate cu articolul 288 TFUE, în ceea ce privește forma și mijloacele necesare asigurării acestei puneri în aplicare, este la fel de adevărat că, ținând seama de importanța principiului liberului acces la rețelele de transport sau de distribuție, această marjă de manevră nu le autorizează să înlăture aplicarea principiului menționat, cu excepția cazurilor în care această directivă prevede excepții sau derogări (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 55).
- 57 Astfel, din articolul 3 alineatul (14) din Directiva 2009/72 reiese că statelor membre li se permite să nu aplice dispozițiile articolului 32 alineatul (1) din această directivă care prevăd un acces nediscriminatoriu al terților la rețelele de transport și de distribuție în cazul în care aplicarea acestei dispoziții ar obstrucționa realizarea, de drept sau de fapt, a obligațiilor de serviciu public impuse întreprinderilor de energie electrică, cu condiția ca statele membre să se asigure că îndeplinirea acestor obligații nu poate fi atinsă prin alte mijloace, care nu ar aduce atingere dreptului de acces la rețele, care constituie unul dintre drepturile consacrate de Directiva 2009/72 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 60, și Hotărârea din 29 septembrie 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, punctul 91).
- 58 În schimb, astfel cum reiese din răspunsurile la prima, precum și la a doua și la a patra întrebare, în special din cuprinsul punctelor 33, 34, 40 și 41 din prezenta hotărâre, din însuși modul de redactare a articolului 28 alineatul (2) din Directiva 2009/72 rezultă că, în temeiul acestei dispoziții, sistemele de distribuție închise menționate la articolul 28 alineatul (1) din această directivă pot fi scutite numai de două obligații specifice, și anume, pe de o parte, aceea de a-și procura energia pe care o folosesc pentru a acoperi pierderile de energie și a menține o capacitate de rezervă în rețea conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe reguli de piață și, pe de altă parte, aceea de a se asigura că tarifele sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate înainte de intrarea lor în vigoare, caz în care, în conformitate cu articolul 28 alineatul (3) din directiva respectivă, utilizatorii rețelei pot solicita autorității naționale competente să verifice și să aprobe aceste tarife și metodologii de calcul.
- 59 Rezultă că, deși un sistem de distribuție închis poate fi scutit de obligația, prevăzută la articolul 32 alineatul (1) a treia teză din Directiva 2009/72, de a i se aproba în prealabil tarifele sau metodologiile de calcul, el nu poate fi, în schimb, scutit de obligația de acces liber al terților prevăzută la articolul 32 alineatul (1) prima și a doua teză din această directivă.
- 60 În această privință, trebuie subliniat, pe de altă parte, că, deși articolul 32 alineatul (2) din Directiva 2009/72 prevede că un operator de rețele de distribuție poate refuza accesul la rețeaua sa în cazul în care nu dispune de capacitățile necesare, cu condiția să motiveze și să justifice respectivul refuz, această posibilitate de a refuza accesul la rețea se apreciază de la caz la caz și nu permite statelor membre să prevadă aceste derogări de manieră generală în lipsa unei aprecieri concrete, pentru fiecare operator, a incapacității tehnice a rețelei de a da curs cererii de acces provenite de la terți (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punctul 57).
- 61 În consecință, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 32 alineatul (1) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că sistemele de distribuție închise, în sensul articolului 28 alineatul (1) din această directivă, nu sunt supuse obligației de acces al terților, ci trebuie numai să permită accesul terților care se încadrează în categoria utilizatorilor care pot fi conectați la aceste sisteme, utilizatori care au un drept de acces la rețeaua publică.

Cu privire la a cincea întrebare

- 62 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 15 alineatul (7) și articolul 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că tarifele datorate pentru serviciul dispecerizare de utilizatorii unui sistem de distribuție închis sunt calculate pe energia electrică schimbată cu acest sistem de fiecare dintre utilizatorii acestuia prin intermediul punctului de conectare a instalației lor la rețeaua menționată.
- 63 Astfel cum reiese din dispozițiile articolelor 15 și 25 din Directiva 2009/72, serviciul de dispecerizare permite operatorului rețelei de energie electrică să efectueze dispecerizarea instalațiilor de producere dintr-o anumită zonă, în scopul, printre altele, de a cumpăra energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și rezervele de capacitate din sistemul său, precum și pentru a asigura echilibrarea acestui sistem și a garanta funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice.
- 64 Potrivit articolului 15 alineatul (7) și articolului 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72, regulile adoptate de operatorul de transport și de sistem pentru echilibrarea sistemului de energie electrică, inclusiv cele referitoare la încadrarea tarifară a utilizatorilor acestuia, trebuie să fie stabilite în mod obiectiv, transparent și nediscriminatoriu, precum și să reflecte, astfel cum reiese de asemenea din cuprinsul considerentului (35) al acestei directive, costurile, în conformitate cu o metodologie care asigură faptul că serviciile de echilibrare sunt furnizate în modul cel mai economic posibil și oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor pentru ca aceștia să echilibreze intrările și ieșirile. Articolul 25 alineatul (6) din directiva menționată impune în esență o obligație similară operatorului de distribuție.
- 65 În speță, din elementele de care dispune Curtea reiese că legislația națională în discuție în litigiul principal a fost modificată în sensul că tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare operatorului rețelei publice, și anume Terna SpA, de utilizatorii unui sistem de distribuție închis se calculează în prezent nu doar pe energia electrică schimbată cu rețeaua publică de sistemul de distribuție închis în ansamblul său prin punctul de conectare a acestui sistem închis la rețeaua publică, ci pe energia electrică schimbată cu sistemul de distribuție închis de fiecare utilizator al acestui sistem prin punctul de racordare a instalației lor la sistemul menționat, armonizând astfel normele aplicabile acestora din urmă cu cele aplicabile utilizatorilor rețelei publice. Rezultă că tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare se aplică astfel și energiei electrice produse în cadrul sistemului de distribuție închis.
- 66 Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul general al egalității de tratament, în calitate de principiu general al dreptului Uniunii, impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea din 16 decembrie 2008, Arcelor Atlantique și Lorraine și alții, C-127/07, EU:C:2008:728, punctul 23).
- 67 În această privință, trebuie să se arate de la bun început că utilizatorii de rețele, precum cei în discuție în litigiul principal, care intră, potrivit dreptului național, în categoria „sistemelor de distribuție închise” sunt conectați la rețeaua publică și că, în această măsură, ei pot să recurgă, la fel ca orice alt utilizator al unei astfel de rețele, la serviciul de dispecerizare. Reclamantele din litigiul principal nu pot, așadar, susține în mod valabil nici că utilizatorii acestor sisteme de distribuție închise nu generează niciun cost pentru prestatorul serviciului de dispecerizare, nici, prin urmare, că reglementarea națională în discuție în litigiul principal îi obligă să suporte costurile unui serviciu de care nu beneficiază.
- 68 Cu toate acestea, este cert că, spre deosebire de alți utilizatori ai rețelei publice, utilizatorii unui sistem de distribuție închis, întrucât consumă, în conformitate cu articolul 28 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2009/72, energie electrică produsă în cea mai mare parte în intern de această rețea, recurg la rețeaua publică numai în mod rezidual, în cazul în care producția din sistemul de distribuție închis nu

este suficientă pentru a satisface nevoile utilizatorilor săi, în special în cazul unei creșteri bruște și neprevăzute a cererii interne la sistem sau al unei întreruperi a unităților de producție conectate la acesta ca urmare a unei manipulări sau a unei defecțiuni. În afara unor asemenea situații excepționale, revine astfel în primul rând operatorului sistemului de distribuție închis sarcina să asigure el însuși echilibrul dintre producție și consum în cadrul sistemului, asemenea sarcinii asumate de Terna cu privire la rețeaua publică.

- 69 În aceste condiții, pe de o parte, utilizatorii unui sistem de distribuție închis nu par să se afle în aceeași situație cu ceilalți utilizatori ai rețelei publice. Pe de altă parte, prestatorul serviciului de dispecerizare din rețeaua publică pare să trebuiască să suporte costuri limitate în privința acestor utilizatori ai unei rețele închise, întrucât aceștia din urmă nu recurg la acest serviciu decât în mod rezidual. Revine însă instanței de trimitere sarcina de a verifica caracterul real al acestor împrejurări.
- 70 Or, dacă s-ar dovedi caracterul real al acestor împrejurări, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 105 din concluzii, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare de utilizatorii unui sistem de distribuție închis sunt calculate pe baza aceleiași metodologii ca cea utilizată pentru calcularea tarifelor datorate de ceilalți utilizatori ai rețelei publice, ar putea fi calificată, în lipsa unei justificări obiective, drept discriminatorie.
- 71 În special, nu pare a fi exclus ca o astfel de metodă să nu prezinte o legătură suficientă cu costurile serviciului de dispecerizare, în conformitate cu cerințele care decurg din articolul 15 alineatul (7) și din articolul 25 alineatul (6) din Directiva 2009/72.
- 72 Pe de altă parte, din moment ce quantumul tarifelor datorate pentru serviciul de dispecerizare de utilizatorii sistemelor de distribuție închise nu are legătură cu cantitatea de energie electrică schimbată cu rețeaua publică, metoda menționată nu pare de natură să încurajeze astfel de utilizatori, astfel cum se prevede la articolul 37 alineatul (6) litera (b) din această directivă, să își echilibreze producția și consumul de energie electrică pentru a limita pe cât posibil recurgerea la acest serviciu.
- 73 Desigur, ar putea fi legitim ca un stat membru să impună utilizatorilor unui sistem de distribuție închis care au acces la rețeaua publică tarife pentru serviciul de dispecerizare a căror valoare să nu fie calculată numai pe energia electrică efectiv schimbată cu rețeaua publică, dacă s-ar putea demonstra, de exemplu, că o astfel de sumă corespunde unui cost specific, pentru prestatorul serviciului respectiv, legat de posibilitatea utilizatorilor sistemului de distribuție închis de a face schimb de energie electrică cu rețeaua publică prin recurgerea la serviciul menționat. Cu toate acestea, niciuna dintre persoanele interesate care au participat la prezenta procedură nu a menționat existența unui astfel de cost specific.
- 74 În observațiile sale scrise și în ședință, guvernul italian a arătat de asemenea că utilizatorii unui sistem de distribuție închis au posibilitatea de a se regrupa pentru a constitui un punct de dispecerizare unic, caz în care tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare ar fi calculate numai pe energia electrică schimbată cu rețeaua publică.
- 75 Cu toate acestea, trebuie remarcat că reclamantele din litigiul principal au susținut că o astfel de regrupare nu are nicio incidență asupra calculului acestui tarif. În plus, niciun element din dosarul de care dispune Curtea nu permite susținerea afirmațiilor guvernului italian.
- 76 În aceste condiții, revine exclusiv instanței de trimitere sarcina de a verifica caracterul real al acestor afirmații, care privesc interpretarea doar a dreptului național.
- 77 În consecință, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 15 alineatul (7) și articolul 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că, în lipsa unei justificări obiective, se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede

că tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare de utilizatorii unui sistem de distribuție închis sunt calculate pe energia electrică schimbată cu acest sistem de fiecare dintre utilizatorii acestuia prin intermediul punctului de conectare a instalației lor la sistemul menționat, dacă se dovedește – aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere – că utilizatorii unui sistem de distribuție închis nu se află în aceeași situație cu ceilalți utilizatori ai rețelei publice și că prestatorul serviciului de dispecerizare din rețeaua publică suportă costuri limitate în privința acestor utilizatori ai unui sistem de distribuție închis.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 78 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Articolul 2 punctul 5 și articolul 28 alineatul (1) din Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 2003/54/CE trebuie interpretate în sensul că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, realizate în scopul consumului propriu înainte de intrarea în vigoare a acestei directive și gestionate de o entitate privată, la care sunt racordate un număr limitat de unități de producție și de consum și care sunt conectate, la rândul lor, la rețeaua publică constituie rețele de distribuție care intră în domeniul de aplicare al directivei menționate.**
- 2) **Articolul 28 din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că rețelele, precum cele în discuție în litigiul principal, care au fost calificate de un stat membru drept sisteme de distribuție închise, în sensul alineatului (1) al acestui articol, pot, în această calitate, să fie scutite în temeiul acestuia numai de obligațiile prevăzute la alineatul (2) al articolului respectiv, fără a aduce atingere posibilității ca aceste rețele să fie, pe de altă parte, eligibile pentru alte scutiri prevăzute de această directivă, în special cea prevăzută la articolul 26 alineatul (4) din aceasta, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de această dispoziție, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere. În orice caz, statul membru respectiv nu poate să includă aceste rețele într-o categorie distinctă de rețele de distribuție pentru a le acorda derogări care nu sunt prevăzute de directiva menționată.**
- 3) **Articolul 32 alineatul (1) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că sistemele de distribuție închise, în sensul articolului 28 alineatul (1) din această directivă, nu sunt supuse obligației de acces al terților, ci trebuie numai să permită accesul terților care se încadrează în categoria utilizatorilor care pot fi conectați la aceste sisteme, utilizatori care au un drept de acces la rețeaua publică.**
- 4) **Articolul 15 alineatul (7) și articolul 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că, în lipsa unei justificări obiective, acestea se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că tarifele datorate pentru serviciul de dispecerizare de utilizatorii unui sistem de distribuție închis sunt calculate pe energia electrică schimbată cu acest sistem de fiecare dintre utilizatorii acestuia prin intermediul punctului de conectare a instalației lor la sistemul menționat, dacă se dovedește – aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere – că utilizatorii unui**

sistem de distribuție închis nu se află în aceeași situație cu ceilalți utilizatori ai rețelei publice și că prestatorul serviciului de dispecerizare din rețeaua publică suportă costuri limitate în privința acestor utilizatori ai unui sistem de distribuție închis.

Semnături